

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Frisprog mod H. H. Hr. Biskop Mynsters Forslag til en ny Forordnet Alterbog

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Frisprog mod H. H. Hr. Biskop Mynsters Forslag til en ny Forordnet Alterbog", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 49. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1839_640-txt-shoot-idm1914.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Nadveren.

Har Luther kaldt Daaben i vore Statskirker et Saar, Man ei kunde røre ved, da er *Nadveren* det endnu i langt højere Grad, thi ligesom vi har seet, den verdslige Øvrighed paatog sig at bestemme, *naar* og under *hvilke* Betingelser Folk maa stædes til *Herrens* Bord, saaledes har den ogsaa taget sig den Frihed at bestemme, *hvem* Herrens Tjenere skal tage til Bords, hvor dog Alt er *aandelig* at nyde og forstaae, saa de, der ikke er værdige Giæster i Hjertekienderens Øine, maatte for deres *egen* Skyld ønske, de var langt borte. Vilde nu endelig den *verdslige* Øvrighed bestemme, hvad vi maae eller ikke maae *sige* til Giæsterne i "*Herrens Navn*," da tiltog den sig endnu meget mere Myndighed i Herrens Huus end *Paven*, der dog lod Ordet blive ved det Gamle, og da maatte vi nødvendig protestere, om ikke Herrens Bord skal blive aldeles foragteligt, som en kummerlig Bespiisning efter et verdsligt Fattig-Reglement; saa det er forskrækkeligt, at Hr. Biskop *Mynster* ogsaa vil have det *Danske Cancelli* til at afgjøre, om vi med god Samvittighed kan beholde eller skal forkaste det Ord "*sande*," som hos os, Man veed 50ei hvorlænge, har været brugt ved Uddelingen af hvad vi, paa *Aandens* Sprog, kalde "*Herrens* Legeme og Blod." At nemlig Hr. Biskop *Mynster* er af den Formening, at dette Ord ikke burde være optaget og bør nu forkastes, det seer jeg nok, og at han stræber at overbevise sine Medtjenere i Ordet om det Samme, derimod er Intet at indvende; men naar han ved *Hjelp* af det *Danske Cancelli* og den *verdslige* Magt vil *tvinge* alle Christi Embedsmænd i Landet til at være enige med sig, eller dog til, trods deres modsatte Overbeviisning, maaskee trods *Giæsternes* store Forargelse, at udelade Ordet "*sande*," da forvexler han saa aldeles *Christi* og *Kongens* Rige, christelig og kongelig Tjeneste, med hinanden, at jeg paa det Kraftigste maa protestere; thi vel raader Kongen af Danmark enevældig for hvad Han vil taale i *sin* Stats-Kirke, men vil Han have *Christi Kirke* til at være og virke i den, da maa Han, som Kong *Christian* den *Tredie* bemærkede, lade den virke *frit* og uafhængig af sig ved *Evangelium* og *Sacramenter*. Naar derfor Hr. Biskop *Mynster* eller nogen Anden af Christi Tjenere vil med verdslig Magt paatvinge eller fravriste os noget Ord ved *Sacramenterne*, da turde jeg, for *Principets* Skyld ikke give efter, om jeg end ellers var af hans Mening; thi havde den *verdslige* Magt Ret til at forandre eller forskyde et *eneste* Ord ved *Christi Sacramenter*, da havde den Ret over dem Alle.

51Men, siger Hr. Biskop *Mynster*, "jeg har *oplyst*, at dette Ord først er opkommet længe efter Reformationen, og skjøndt det vist nok *stemmer overeens* med vor Kirkes *Symboliske Bøger*, kan jeg dog ikke nægte dem Ret, der have bemærket, at Tilføielsen af dette Ord *strider mod* den Forpligtelse, Præsterne indgaae ved *Ordinationen*, "at forrette og uddele de tvende høiværdige Sacramenter aldeles efter Christi egen Indstiftelses Maade." Upaatvivlelig vil Man gaae rettest ved at holde sig til Christi egne Ord."

Godt, men gjør det Sagen klar, naar Spørgsmaalet er om et "*verdsligt Forbud*" imod at bruge hvad Hr. Biskoppen selv tilstaaer, *stemmer overeens* med Stats-Kirkens *Symboliske Bøger*, og hvad der, som jeg vil lægge til, *staaer* i den *Augs burgske* Confessjon, thi der er det jo Lutheranernes Bekiendelse, at Christi Legeme og Blod er "*sandelig*" tilstæde*Confessionens 10de Artikel.? *Stred* det nu desuagtet mod Ordinations-Vilkaaret efter det *samme* Christian den Femtes *Ritual*, som *befaler* Ordets almindelige Brug, saa var det en *Selv-Modsigelse*, der maatte hæves, *ikke* ved at forbyde det i den *Augsburgske* Confessjon hjemlede Ord, men ved at forandre den *Danske* Stats-Kirkens Ordinations-Vilkaar, thi for det Sidste raadte Kongen af Danmark, for det Andet, efter Kongeloven, *ikke*. Dog, her behøves ingen Forandring, thi tør Hr. Biskop *Mynster* end "ikke nægte" denne Strid, da *tør jeg*, og vil see paa den, der kan godtgjøre, at en Saadan findes. Havde vi i "*Indstiftelsens* Ord" indskudt Noget efter eget Tykke, det skulde vi vist nok forskyde, saasnart det oplystes, hvad enten saa den *Danske* Stats-Kirke havde forpligtet os dertil eller ikke, men *Tiltalen* til Giæsterne om hvad de nyde, er jo *ikke* Christi men hans *Tjeneres* Ord, og der giælder det kun om at Tjeneren er sikker paa, han har truffet sin Herres Mening, og er han sikker paa det, kan han umuelig af *verdslige* Grunde frafalde Udtrykket. Nu er jeg ganske sikker paa, at de *Lutherske* Præster traf vor Herres Mening, da de, i Modsætning til dem, der vrævlende, som om Herrens Legeme *baade* var tilstæde og var det *ikke*, udtrykte deres Sikkerhed paa den virkelige Nærværelse med Ordet "*sande*," som Vrævlerne skyede, og hvorved Intet kunde voves, da det kun var en "Bekræftelse," der intet lagde til men fastholdt kun hvad der var. Hvad der forvisser mig om, at de traf Herrens Mening, er imidlertid ikke blot den Betænkning, at hvad "*Sandhed*" giver, maa altid være "*det Sande*" og intet Skin, ei heller blot, at vi læse hos *Johannes*, at *Herren* brugde selv en *Bekræftelse*, da Han talde om disse Ting og sagde: mit Kiød er *sandelig* Mad og mit Blod 53er *sandelig* Drikke*Joh.VI. 55. hvor *Griesbach* endog som nok saa god anpriser Læsemaaden "*sand Mad*" og "*sand Drikke*."; men tillige fordi det fra Arilds-Tid var Kirke-Skik, som endnu i den Romerske Menighed, at naar Præsten ved Uddelingen sagde "det er Christi Legeme," svarede Menigheden "Amen," saa de *Lutherske* Præster har blot paataget sig at svare *Amen* for Menigheden, til den selv igien kom til Orde, hvad ei er at laste men at rose dem for.

Men vil jeg da paastaae, at *alle* Præster i den *Danske* Stats- Kirke skulde paa ny *tvinges* til at optage det Ord, Mange af dem længe have udeladt?

Nei, det være langt fra, heller vilde jeg bede alle dem, der ønske det, fritagne for at sige Nogetsomhelst hvad de ikke selv troe, thi baade Herren og Bordet vanæres kun ved tvungen Bekiendelse; men jeg

paastaaer *Frihed* til selv *fremdeles* at sige hvad jeg troer og fryder mig ved at bevidne, og jeg opmuntrer alle mine Medtjenere af samme Tro til at gjøre ligesaa, og jeg paastaaer, at vore *Medtroende* af alle Stænder, som elske Vidnesbyrdet, maae have Lov til at gaae til Herrens Bord *hvor det lyder*. Ogsaa her støde vi da paa *Sognebaandets Løsning ved Sacramenterne*, som det eneste men ogsaa nemme Middel til at bringe *sand* Orden tilbage i vort statskir54kelige Vilderede, og skiøndt Hr. Biskop *Mynster* ved dette Ord bestandig gyser tilbage for de befrygtelige Misbrug, som kun er til i hans egen Forestilling, har han jo dog selv i *Roskilde* tilstaaet, det var Synd ved Nadveren at tvinge Enhver til sin Sognepræst, skiøndt han nu mener, det var Nok, naar Cancelliet *nedsatte sine Priser* paa en *Hjerte-Frihed*, der vist nok ei kan opveies med Guld, men burde just derfor gives i *Guds Navn*.

Samme Frihed, som jeg, naar Sognebaandet løses, ønsker Stats-Kirkens Præster med "sande", ønsker jeg dem naturligviis ogsaa med "*fyldestgjort*" og hele Vidnesbyrdet til Slutning, som for Mange af dem er en Gru, vist nok *ikke* fordi jeg vil miste et eneste Ord af denne velsignede Tale, eller kan optage Hr. Biskoppens Forslag til at sige "*deelagtiggjort*" istedenfor "*bespiset og skiænket*", men fordi *Sandhed* byder os tale som vi troe, og fordi Herrens Tjenere tilbagevinde aldrig deres tabte Troværdighed, før det bliver Tilhørerne klart, at de tale ei fordi de nødes dertil, men *fordi de troe!* Ordet "*fyldestgjort*" vilde jeg derfor aldrig *overtale* Nogen til at bruge om Herren, naar de ikke troe, Herren virkelig har opfyldt Loven og lidt Straffen i *vort Sted*; men jeg kunde heller ikke med Hr. Biskoppen indrømme, at "*fyldestgjort*" egentlig *intet bibelsk* Udtryk er, thi jeg mener, det findes ret egentlig i Bibelen 55paa sit rette Sted, blandt "*de syv Ord*" paa Korset *Hvor vi (Joh. 19) oversatte "*det er fuldkommet*" vilde det ene Ord "*fyldestgjort*" ei blot være bedre Dansk, men svare bedre til Græsk.

Besyderligt nok, hvordan vor *boglige* Retning kan fordunkle Tanke-Gangen selv i saa lyse Hoveder, som Hr. Biskop *Mynsters*; thi havde han her og allevegne seet paa *Livet*, da vilde han vist aldrig ønsket enten med det Onde eller med det Gode at faae dem til at *bevidne* Sandheden og Kraften af de Christnes "Tro, Haab og Kiærlighed," som *ikke dele* altsaa heller *ikke kiende* dem, thi naar det vi sige ved Naademidlerne, *ei* skal være et *Vidnesbyrd* om hvad enten Herren selv har sagt, eller hvad vi med fromme Fædre finde sandt og opbyggeligt, da er det jo kun et Vidnesbyrd om hvad Enhver, som ønsker det, *allersikkrest* kan see med sine egne Øine: hvad der af den *verdslige* Øvrighed er *foreskrevet* i den sidst *forordnede Alterbog*. Men naar nu de *foreskrevne* Ord ved Daaben og Nadveren er de Samme, som den Christne Menighed fra Arilds-Tid har udtrykt sin Tro, sit Haab og sin Kiærlighed med, da er de ikke blot overflødige og unyttige, døde og magtesløse paa *vrangvillige* Læber, men i større eller mindre Grad *forargelige* netop for dem, som derved skulde opbygges, forsikkres og frydes, thi vi veed jo Alle, at i vort 56Hjertes Anliggender kan Man med Ord aldrig krænke os værre eller saare os dybere, end naar Man med spottende Læber eller dog med forsætlig Skiødesløshed og isnende Kulde gientager de *selvsamme* Ord, hvormed vi paa det Varmeste og Høitideligste pleie at udtrykke vore *Følelser*. Gjaldt nu ikke det Samme i høieste Grad om vort *christelige*, som om vort *naturlige* Liv, da maatte det aabenbar kun være, fordi vor Christendom var *intet* virkeligt Liv, men kun en død Lærdom, og maatte kun det falde Hr. Biskop *Mynster* paa Sinde, da er jeg vis paa, det vilde ogsaa blive *ham* indlysende, at det christelige Liv i vor Stats-Kirke, ei blot for at voxte, men selv kun for at *beholdes*, trænger til al den *Frihed*, vi kan overtale den verdslige Øvrighed til at skiænke den, saa det er ei engang et Offer, at vi ønske Modstanderne fritagne fra at trælle for det Ord, de kvæle ved at omfavne. Heraf følger naturligviis, at jeg heller hverken kan ønske nogen Præst tvunget eller overtalt til *igien*, ved *Indbydelsen* af Herrens Giæster, at sige hvad de Fleste skye "naar I saa troe *disse* Christi Ord og gjøre efter *denne* Hans Befaling, da ere I ret prøvede, som Paulus siger, og værdelig kunne æde Christi Legem og drikke Hans Blod;" men deraf følger ogsaa, at jeg paastaaer *Frihed* til fremdeles at sige saa, naar Man kan det med en god Samvittighed og ei veed noget Bedre. Dette er nemlig Tilfældet med *mig*, og sagtens med flere Danske Præster, og den Forandring, 57Hr. Biskop *Mynster* foreslaaer, er saa langt fra at hue mig bedre, at jeg aldrig kunde bære det over mit Hjerte at sige ved Nadveren "*dersom* I da forud have prøvet eder selv, som Paulus siger, og *nu* ere komne med et *ret christeligt* Sind og *Forlængsel*;" thi dermed vilde jeg frygte for at saare de *ømmeste* Hjerter og kyse de *værdigste* Giæster, der vist sjelden eller aldrig tør pukke paa deres "*ret christelige*" Sind og den rette "*Hunger og Tørst*" efter Sacramentet. Dette Forslag havde jeg ogsaa mindst ventet fra Hr. Biskop *Mynster*; thi han ligner sig dog ellers selv giennem en heel Menneske-Alder, meer endog end jeg troer ønskeligt, og dette staaer dog i skiærende Modsigelse til de faa men fyndige Ord, hvormed Præsten *Mynster* protesterede imød at indskrænke Trøsten af de Ord "saa elskede Gud Verden" til dem der "*lignede Jesus*," thi, var hans Svar-Ny Minerva 1806 2det B. S. 99. "hvad om Nogen var kommet tilstæde, hvis Sorg det just var, at han *ikke lignede* Jesus? er dette ophørt at være en Sorg for Menneskene? eller har Religionen ikke mere Trøst for dem, der saaledes sørge?" Maaskee var det bedre i ovenmeldte Tiltale at lade *Paulus unævnt*, da de Skriftkloge tvistes om hvad han meende med "*Selv-Prøvelsen*" for Herrens Giæster, men maaskee er det ogsaa netop godt, naar Man tør, at forsikre, at "Troen paa Herrens Ord" 58og "Ihukommelsen af Ham" er hvad *Paulus* kræver til Værdighed, og en *Paulinsk Prøvelse*, som noget *Ubestemt* og *Grændseløst*, turde jeg under ingen Omstændigheder kræve af Giæsterne.

Vende vi os nu til *Ritualet*, da opdage vi strax en besynderlig Kontrast til *Alterbogens* strænge Fordringer, thi medens hist kræves et *ret christeligt Sind* og *Forlængsel* af alle Giæsterne, synes her kun at kræves *Ædruhed* for *Øieblikket* og *anstændig* Opførsel i *Kirken*, og selv om Præsten skulde savne nogen af Delene, maa han dog vel tage sig i Agt for hvad han gjør, da han skal *angive sig selv*, og staae til *Ansvar*,

hvis Provsten og Bispen finder, han, uden *tilstrækkelig* Grund har beskæmmet Nogen for Menigheden**Ritual-Forslaget S. 53.*

Hermed vil jeg vist nok *ikke* sige, det skulde være Præsten tilladt at overfuse eller uden tilstrækkelig Grund beskæmme Nogen af hans Sognefolk; men naar Man betænker, at dette er *Alt* hvad det ny Ritual skulde sige om "*Kirke-Tugten*," da maa Man vel undres over en saadan Undtagelse, da de "heroiske Midler" fra Præsternes Side visselig ikke høre til Dagens Orden, og da en stakkels Præst, der engang prøvede sligt et Vove stykke, dog vel maatte være fri for Sag, naar *Ingen klåsagede*. Fordi *Kirke-Tugten* er tilbunds forhadet og under de gamle Former aldeles umuelig i vor Stats-Kirke, burde dog vist den nidkiære Præst *ikke* være den *Eneste*, der maatte udsætte sig for Tugtelse, naar han blot vilde overholde det Sømmelige ved en for Christne saa hellig og af Verden saa dybt foragtet Handling. Her synes mig dog virkelig vi Alle, baade Læge og Lærde, Saamange som "Herrens Bord" er langt fra at være "foragteligt," maatte blive enige om at faae en Smule "Orden og Bordskik" igien, da Altergangen, som den nu drives, unægtelig er en stor Vanære baade for *Christus* og Hans *Menighed*.

Naar saaledes *Danske Lov* melder, at "Horkarle, Skiørlevnere, Aagerkarle, Slemmere, Skiændegæster, Voldsmænd, og allermest Guds Ords Forhaanere og Foragtere" skulde holdes fra Nadveren, da er det dog vist Ingen af *de verdslige* Anordninger, *Christne* kan protestere imod, da baade Apostelen *Pauli* Advarsel**1 Cor. 5.* er fuldt saa stræng, og de Christne ei uden deres Herres største Vanære kan sige, at Han vil kiærlig forbinde sig enten med sine aabenbare Fiender og Foragtere eller med dem, der øiensynlig vælte sig i grove Laster. Hvor derfor *Nadveren*, jeg vil ikke engang sige paatvinges, men rækkes *Alle* uden Forskiel, der bestyrke de Christnes Præster aabenbar Modstanderne 60i deres ærerørige Paastand, at Christendommen med Flid danner *sikre Syndere*, som, trods alle Laster, troe sig Himlen visse; thi da den, som Naadens Evangelium, ei kan forskyde Nogen for de forrige Synders Skyld, maa den saameget strængere kræve et nyt Levnets-Løb af sine Bekiendere. Stats-Kirkens *Tvangs-Daab* forvirrer nu vist nok hele Forholdet, men ligesom det altid har været følt, at Noget maatte der dog gøres ved *Nadveren*, for baade at afvælte den farligste Beskyldning fra Christendommen, og være angerløs i den syndige Sikkerhed, der unægtelig fremmes ved det "aabne Taffel" vi holde i Himmeriges Rige, saaledes maae vi, hos hvem Forargelsen gaaer over alle Grændser, nødvendig gjøre Saameget, at dog i det mindste vor gode Hensigt er umiskendelig.

Først maae vi da af *ganske Hjerte* bede den *verdslige Øvrighed* om, at *Alt* hvad der i Lovene end er tilbage om *Tvang* til Altergang eller *Straf* og borgerlig *Skam* for hvem, der, med eller mod sin Villie, untlader den, maa blive aldeles *afskaffet*, da "Herrens Bord" og Adgangen dertil er en saa reen *aandelig* Sag, at det aabenbar er en af *Pavedommets* største Forbrydelser at have misbrugt den til *verdslige Hensigter*. Naar saa det er skedt, og enhver *Dansk Borger*, uden enten at rødme eller blegne, kan være bekiendt, at han gaaer *aldrig* til *Alters*, og naar *Sogne-Baandet* ved Sacramenterne er løst, saa Sognepræsterne ei kan op61kaste sig til *Pavster* eller tyrannisere Borgernes Samvittighed, *da* maae vi indstændig bede Øvrigheden at overlade til hver Præst, hvad kun han selv kan bedømme: hvem *han tør* tage til *Alters*! Herved burde Øvrigheden ei have mindste Betænkelighed, thi *efter* Sognebaandets Løsning har det ingen Nød at Sognepræsterne afvise Folk af Lune eller for Løier, og *overdreven Nidkiærhed* vil være en *sjelden* Undtagelse, som Staten, selv for sin egen Skyld, langt maatte foretrække for den *overdrevne Føielighed*, der vil være det Sædvanlige, men maa ogsaa taales, da *Haanden* aldrig, uden at forgribe sig, kan gribe ind i *Aandens* Virksomhed. Høist ubehageligt maa det vist nok være for en *oplyst Statsmand*, at enhver *Meeneder, Tyv, Bedrager* og selv *Morder* lettelig finder en Præst, der i Herrens Navn forlader ham alle hans Synder og lover ham evig Salighed, saa vore gamle Love, der vilde *tvinge* Præsterne til at gjøre det, var i den Henseende ligesaa upolitiske som uchristelige; men herved er Intet at gjøre, da *Christi Embedsmænd* har af Ham Fuldmagt til, paa *egent Ansvar*, at "løse og binde," i *aandelig* Forstand, og kan ikke lade sig den *Frihed* betage selv at *raade for* hvad de selv skal *svare for*. Derimod tør jeg nok forsikre vore Statsmænd, at naar det bliver de samvittighedsfulde Præster *mueligt* at holde lidt tilraade med Syndsforladelsen og Herrens Nadvere, da vil selv de temmelig Ligegyldige 62betænke sig lidt paa at rutte dermed til aabenbar grove Forbrydere, og det vilde være en Understøttelse, den borgerlige Retfærdighed aldrig høiere trængde til end nu. Saasnart nemlig en Præst ikke længer kan undskylde sig med, at han saa godt som nødes til at give selv de ugudeligste Forbrydere Afløsning og række dem Sacramentet, naar de forlange det, da vil han i Regelen lade det være, og da vil det vel netop kun blive den *nidkiære* Præst, der gjør en *Undtagelse*, hvor han troer sig sikker paa en *virkelig* Omvendelse.

At der i det ny Ritual-Forslag slet intet findes til at raade Bod paa *Nadverens* frygtelige Misbrug, har jeg alt anmærket, men maa dog tilføie, at af det gamle Rituals *sjette* Kapitel er Intet beholdt uden "Misdæderes Beredelse til Døden," saa det virkelig seer ud, som det *kun* var *Misdædere*, Man med al muelig Anstrængelse og Selvopoffrelse skulde skaffe et sødt og saligt Endeligt; thi ellers maatte Man dog vel forpligte Præsterne til *samme* Omhu og utrættelige Aarvaagenhed ved enhver *Sygeseng*, de kaldtes til. Vist nok var det *uoverkommeligt*, men skulde det skorte paa Nogen, mener jeg, det maatte dog først være paa "Menneske-Morderne," om hvem Herren kun giver os meget lidt Haab, og som vi da, saavel for Christendommen som for det Borgerlige Selskabs Skyld, langt heller maatte lade døe i Fortvivelse, end, saavidt mueligt, bære til "Abrahams Skiød," hvorved Henrettelsen ophører at være et advarende 63og bliver et fristende Exempel, thi døe skal vi Alle, og hvormangen ængstet Sjæl maa ikke i sine sidste Timer savne den Trøst og Opmuntring, der er *bortødslet* selv paa de ugudeligste Forbrydere!

De Eneste, Hr. Biskop Mynster vilde have *Nadveren* aldeles *nægtet* selv paa deres *Dødsseng*, er de stakkels "*Katholiker*," naar de ikke paa det Stærkeste vil forpligte sig til at blive *Lutheraner*. En saadan *Intolerance* skulde Man mindst ventet i dette Forslag, hvor der selv om en "*forhærdet Misdæder*" kun siges, at Sacramentet ei maa "*paanødes*" ham**Ritual-Forslaget S. 66.* og hvorefter det skal være os frit tilladt at meddele baade "*Grækere* og *Reformerte*" *Nadveren*, uden anden Betingelse end at de finde sig i vore Skikke. Jeg turde saaledes ikke meddele en *Græker* *Nadveren*, før han vedkiendte sig *vor Daabspagt*, eller en *Kalvinist*, hvis han, mindet om Herrens *virkelige* *Nærværelse*, gjorde mindste *Indvending* derimod, men jeg turde meddele *Katholiken* den, naar han blot kunde finde sig i at modtage *baade Brød og Vin*; og naar jeg havde Grund til at see en sand *Christen* i ham, maatte *ingen verdslig* Anordning drive mig til at kræve Andet af ham paa hans *Dødsseng*, da Herrens Bord ei tilhører os *som Lutheraner*, men *som Christne*. Mine Læsere maae vide, jeg er langt fra at være 64partisk *for Rom* i nogen af sine *Tyran-Skikkelser*, men jeg kan dog umuelig glemme, at den Danske Kirke kun er et *Brud-Stykke* af den Romerske Kirke-Stat, hvorfra vi har faaet *Troen* og *Sacramenterne*, og at vi selv *som Lutheraner* nedstamme fra en *Romersk-Katholsk Præst og Munk*, der uden *Vægtring* tog *Katholiker* til *Alters*, naar de kun vilde finde sig i hans *Skik*; og den Grund, Hr. Biskop Mynster giver for sin *Haardhed* imod dem er ligesaa *besynderlig* som den. Da en *Katholik*, hedder det nemlig**Bemærkningerne S. 45.*, ei kan *communicere* med os, uden at *bryde* med sin egen Kirke, saa synes *vor Kirke* ikke at burde tilstæde dette, med mindre den *Paagiældende* med beraad *Hu* vil træde over til *vort Troessamfund*. *Fraregnet* nemlig, at *eet Troes-Samfund* gøres her til *to* hinanden *Modsatte*, og *indrømmet*, at *Katholiken bryder* med *Paven* ved at gaae til *Alters* hos os, hvad *Mening* er der da i, at vi *derfor* skal nægte ham *Nadveren*, til han gaaer over *o: bryder med Paven!* Eller hvad *Rimelighed* er der i, at vi kan meddele *Grækere* *Nadveren*, skjøndt de holde fast ikke blot paa deres *Skiærsild*, *Helgene* o. s. v. men ogsaa paa deres *selvgjorte Daabspagt*, og meddele *Kalvinister* *Nadveren*, uagtet de tage den for noget ganske Andet end vi; men *Katholiken*, som har *Daabspagt* og *Sacramenter* tilfælles 65med os, ham kan vi ikke tage til *Alters*, selv paa *Dødssengen*, med mindre han *øiebliklig* kan løsrive sig fra *alle* sine *Fordomme* eller vil lyve? At *Pave-Præsterne* ei tog *Nogen* af os til *Alters*, uden vi afsvor alle "*Lutherske Kiætterier*," det troer jeg gjerne, men var vi ikke *meget billigere* og bedre kirkehistorisk *oplyste* end *Papisterne*, hvad var vi da? og er vi det, hvordan kunde vi da engang *forlange*, at *Nogen* skulde "*afsigte al Forbindelse* med den *Katholske Kirke*" hvoraf vi selv *udsprang* og maae være en *Green*, om vi vil være *Christne*?

Endnu maa jeg anmærke *een* *Skiærpelse* af de gamle *Forskrifter*, til *overflødig* *Beviis*, at Hr. Biskop Mynster bestandig finder *formegen Frihed*, hvor jeg finder for lidt.

I det gamle *Ritual* staaer skrevet, at *ingen Præst* maa *communicere* sig selv, end ikke paa hans *Sotteseng*, naar han kan have en *Anden* dertil**Det gamle Rituals 5te Kapitel.*, men i det Ny skulde det ham *aldeles forbydes*, og det, uagtet Man paa sin *Sotteseng* vist ikke spurgde om *Ritualets* *Forlov* til hvad Man troede *Ret* for *Gud* og *trøsteligt* for sit *Hjerte*. Og nu *Grunden* til dette *Forbud*, *strængere* end *Ritualets* fra 1688? Uagtet, læse vi, flere og deriblandt *vægtige* *Stemmer* have erklæret sig for, at en *Præst* skulde 66kunne meddele sig selv *Sacramentet*, kan jeg dog ikke finde det *passende***Bemærkningerne S. 45.*. At nu Hr. Biskop Mynster *fraraa* der hvad han ei finder *passende*, det er i sin *Orden*; men at han *tilraader* den *verdslige Øvrighed* at *forbyde* hvad den selv i de *stiveste Tider* tillod, blot fordi han, med hvad han selv kalder *vægtige* *Stemmer* imod sig, ikke finder det *passende*, det er *overordenligt*. *Hvorfor* nu Hr. Biskop Mynster ikke finder det *passende*, er vel en *Bisag*, men dog *ret mærkværdigt*, thi, læse vi**Bemærkningerne S. 45.*, "*Den, der meddeler Sacramentet, staaer i det Øieblik i Herrens Ærinde, Den, der modtager det, er saa ganske i sit eget, og disse forskiellige Stillinger lade sig neppe paa en sømmelig Maade forene.*" Altsaa *deri* finder Hr. Biskop Mynster *Vanskeligheden*, uagtet han her har den *allervægtigste* *Stemme*, nemlig den *hellige, almindelige Kirkes* imod sig, thi det var jo *ældgammel Skik*, som det er endnu baade i den *Pavelige* og *Bispelige* Kirke-Stat, at *Præsten* betjener sig selv *tilligemed* de andre *Giæster!* Med hvad *Ret* vi har aflagt denne gamle *Bordskik* er altsaa et stort *Spørgsmaal*, hvorpaa vi skyldte *Christus* og *Hans Kirke* et ganske andet *Svar* end at vi *findt* den *ikke* *passende*, thi vi vilde paa den Grund *aldrig sætte* os ud over en *Skik* ved den *jordiske Konges Bord*, og jeg tør ikke nægte, at 67*vor Altergang* er derved omtrent blevet ligesaa uordenlig som den *Papistiske*, og ventelig af samme Grund. Jeg forestiller mig nemlig, at det *ikke blot* var for at hæve sig selv, *Geistligheden* unddrog *Lægmand Kalken*, men fra først af især fordi Man *følde*, der var *slet Selskab* ved Herrens Bord, og tænkte at undgaae det, ved ei at dele *Kalken* med dem, og af samme Grund tænker jeg, de første *Lutherske Præster* har krympet sig ved at *communi cere* med *hele Mængden* og blive delagtig i deres *Synder*. Det Ene er galt, saavel som det Andet, da Man ikke maa forandre Herrens *Bordskik*, fordi Man har skaffet *Ham Giæster* paa *Halsen*, Man maa skamme sig ved, men skal see til at hæve *Hans Bord* igien, saa det kan blive en *Ære* saavel at sidde derved som at tjene derfor; men saalænge det skal gaae som nu, maae vi vel være glade ved *Udflugten*. For *Resten* finder jeg det ogsaa *upassende* at *Præsten* meddeler sig selv *alene* *Nadveren*, fordi det er *ingen Communion*, intet *Fællesskab*, men ei mere *upassende* end at meddele en *Anden* den *alene*, saa, naar *Præsten* ikke maa selv tage *Deel* *deri*, burde alle *Berettelser* af *Enkelte* bortfalde. Den gamle *Bestemmelse* var derfor ogsaa, at naar det kunde skee, skulde helst *Ægtefællen* eller en *Anden* i *Huset* *communicere* med den *Syge*, og hvem der har *præstelig Erfaring*, har vist ogsaa mærket *Forskiel*, efter Herrens *Ord* om *To* eller *Tre*. *Fraraades* kan derfor vist med *Rette* 68*Præstens Selv-Berettelse*, naar ikke *Kone*, *Børn* eller *Venner* tage *Deel* *deri*, men *verdslig* *forbydes* er noget ganske Andet, og naar Man finder det *usømmeligt* for en *vis Dobbeltheds* *Skyld* i *Præstens Person*, da skulde Man ikke blandt *Protestanter* vente en saadan *Forvexling* af *Præstens Person* med det "*Herrens Ord*," der er lagt i

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hans Mund, og skal jo, ved *alle Leiligheder*, anvendes af ham saavel paa sig selv som paa Andre.